

kravene opstår.

For den læser, der interesserer sig mere for planlægning end for Japan, har hæftet den nytte at demonstrere, hvor galt det kan være fat, når planlægning er inaktiv og problemerne uoverskuelige.

Chr. Wichmann Matthiessen

H. J. Diesfeld & H. K. Hecklau: Kenya. Medizinischer Länderkunde/Geomedical Monography Series vol. 5. Springer Verlag, Berlin 1978. XII + 134 s., 60 fot., 17 fig., 9 kort, 21 x 30 sm., DM 78,-/Dollar 39,-.

Denne geomedicinske bog om Kenya er femte bind i en udmærket serie af monografier (tidligere er kommet bind om Libya, Afghanistan, Æthiopien og Kuwait).

Indledningsvis får man en kortfattet, men relevant portion »Länderkunde«, hvorefter følger en også kort redegørelse for sundhedssektorens opbygning. De sidste hundrede sider gør på udmærket vis rede for sygdoms- og sundhedsforhold i landet: De vigtigste sygdomme, regionale risici mm. og sidst, men ikke mindst vigtigt, for sammenhæng mellem sygdommes optræden, sundhedsvæsen og »economic and socio-geographic classification«.

Bogen er særdeles anvendelig f.eks. ved feltarbejde i Kenya. Den kan også tjene som eksempel på geografi som nyttigt fag, og ikke blot død »Länderkunde«. Den er endelig et eksempel på, at sammenhæng mellem naturmiljø og kulturgeografi ikke blot er naturdeterministisk, men også kan være et spørgsmål om funktionelle relationer — et af de områder hvor kulturgeografien har et af sine vigtigste virkninger.

Henning Mørch

J. Boesen, B. Storgaard Madsen & T. Moody: Ujamaa-Socialism from above.

The Scandinavian Institute of African Studies, Uppsala 1977. 183 s., kort og tabeller., 22 cm.

Ujamaa er et swahili-udtryk, der oprindeligt referer til det slægtsfællesskab, der findes i mange afrikanske samfund, men her anvendes om Tanzanias specielle vej til socialisme i landsbyerne, der indledtes i 1968 og har gennemløbet forskellige ændringer. Bogen er resultat af et feltarbejde udført i den vestlige Søreger og suppleret med interview-undersøgelser i et større område, hvor der foregår en reorganisation af landbruget mod økonomisk lighed og kooperativ produktion. Det traditio-

nelle landbrugssystem er bl.a. beskrevet af Rald (Geo. Tidsskr. bd. 66). Kriser som følge af stigende befolkningstæthed og stagnation på kaffemarkedet beredte vejen for en planlægning på regeringsniveau omfattende befolkningsflytninger til udyrkede arealer, indførelse af nye afgrøder (bl.a. te) og mekanisering af arbejdet. Bogen behandler disse og andre innovationer samt problemerne ved mødet mellem gammel og ny organisation. Kun 2 % af regionens befolkning er foreløbig involveret, men erfaringerne følges med opmærksomhed af andre afrikanske stater. Det er en dygtigt gennemført undersøgelse, der formidles i et let læseligt sprog ledsaget af originalt statistisk materiale.

Ruth Helkiær Jensen

L. B. Venema: The Wolof of Saloum Social Structure and Rural Development in Senegal. Agric. Res. Report 871. Centre for Agric. Publishing and Documentation, Wageningen 1978. 238 s., kort og fotos., 24 cm., Dfl. 50,-.

Wolof-folket har lige som andre vestafrikanere ændret såvel økonomi som religion. De er blevet agerdyrkere med plov, og de har sluttet sig til Islam. Venemas bog giver et godt rids af ændringerne — de er oftest mere overfladiske end officielt udtrykt. Men den sociale struktur er ændret. Siden slaveriet officielt afskaffedes 1903 (i praksis i 1930'erne) har slaverne fået en betydeligt forbedret status — man kan ikke lade være med at tænke på, om kristendommens indførelse i sin tid havde tilsvarende betydning i Norden.

»The Wolof of Saloum« er givtig læsning, men alligevel letlæst. Man kunne blot ønske sig, at den suppleredes af en analyse af Wolofs økologiske forhold og af en skildring på regional basis af co-funktionen Wolof — andre stammefolk. Mon denne opgave vil blive taget op af Wageningen Universitet?

Sofus Christiansen

H. J. Kramm, H. Brunner: Geographie der USA.

Studienbücherei Geographie für Lehrer. VEB Hermann Haack, Gotha/Leipzig 1977. 167 s., 23 cm., DM 21,-.

Den gode gammeldags Länderkunde er altså vendt tilbage i denne skriferække af geografier, bestemt for læreren. Man har siet den forhåndenværende regionale litteratur om USA for facts som tal af alle slags, produktionslokaliteter og fysiske data. Vurderingerne overlader man til læ-

seren såvel som de finere detaljer. Med hensyn til en vurdering af produktionskræfterne på verdensplan henvises læseren til det sovjetiske fagtidsskrift: USA.

Viggo Hansen

European Settlement and Development in North America.

Essays on Geographical Change in Honour and Memory of Andrew Hill Clark.

Ed. by James R. Gibson. University of Toronto Press 1978. 230 s., 24 cm., Dollar 7,50.

Otte elever af den i 1975 afdøde professor Andrew H. Clark har med denne essaysamling ønsket at mindes deres lærer som den geograf, der betragtes som foregangsmanden til den historiske geografis nyere fremstød i Nordamerika. De 8 bidrag fortsætter da også den forskningslinie, som blev afstukket af Andrew H. Clark i en lang række arbejder fra 1942 til hans død, hvori han gjorde sig til talsmand for studiet af de europæiske migrationsbebyggelser og deres udvikling i den nye verden. Spørgsmålet om disse befolkningselementers identitet under de fremmede fysiske kår såvel i de rurale som i de urbane samfund går igen i disse essays.

Anmelderen har særlig hæftet sig ved to af dem. Robert D. Mitchell bidrager til en tolkning af de tidlige amerikanske »kulturelle regioner« og opstiller en model for en kultur-diffusion fra de først etablerede arnesteder langs østkysten til det centrale indre af USA, mens D. Aidan McQuillan diskuterer relationen mellem territoriet og den etniske gruppes identitet ved at se på befolkningsudviklingen og ejerforholdet til jorden gennem et halvt hundrede år, idet han sammeligner situationen mellem nogle townships beboet af svenskere, franskmænd, canadier og menoniter.

Viggo Hansen

D. Henze: Enzyklopädie der Entdecker und Erforscher der Erde.

Lief. 5. Akademische Druck- und Verlagsanstalt, Graz 1978.

Omfatter bogstav C og en meget stor del af heftet (ca. 70 sider) er viet til James Cook.

Ruth Helkiær Jensen

E. Plewe (hrsg.): Die Carl Ritter Bibliothek.

Erdkundliches Wissen bd. 50. Franz Steiner Verlag, Wiesbaden 1978.

En fortegnelse over Carl Ritters righoldige

bibliotek og kortsamling udgivet på grundlag af kataloger fra auktioner afholdt i Leipzig 1861. Man får et indblik i hans omspændende interesser, der ud over geografi også omfatter historie, kunst og litteratur. En dansker bemærker naturligtvis de mange nordiske værker på originalsprogene.

Ruth Helkiær Jensen

W. Sperling: Geographendidaktische Quellenkunde.

Internationale Basisbibliographie u. Einführung in die wissenschaftliche Hilfsmittel. Verlag für Pädagogische Dokumentation. Duisburg 1978. 897 s., 21 cm., DM 102,-.

En gennemsystematiseret bibliografi, der vel især har interesse for tyske geografer og pædagoger, f.eks. er Danmark kun repræsenteret ved Geografisk Tidsskrift og Geography of Norden. Bogen er et bidrag til begrundelse af geografi-didaktik som videnskab. Dens 2 hovedafsnit falder i eksempler i faksimile på opsætning af litteraturfortegnelser i bibliografier og andre samleværker og den egentlige decimal-klasser-inddelte biografiske del.

Ruth Helkiær Jensen

W.G. Ernst: Petrologie phase equilibria.

W.H. Freeman and Company Ltd. San Francisco 1976. 333 s., 135 ill., 6 tab. 18×24 cm. Dollars 15,60.

Det er en termodynamik, der beskæftiger sig med dannelse af mineraler, magmatiske og metamorfe bjergarter. Det er en bog for specialister, fuld af matematiske formler og diagrammer.

Kaj Hansen

Roland Brinkmann: Brinkmanns Abriss der Geologie.

Bd. 2. Historische Geologie 10./11. Auflage neubearb. von Karl Krömmelbein. Ferdinand Enke Verlag, Stuttgart 1977. 400 s., 70 fig., 63 fossilplancher, 21 stratigrafiske oversigtsskemaer, 24 cm. DM 69,00.

Det er 11. udgave af den lærebog, som Brinkmann skrev i fortsættelse af Emanuel Kaysers lærerbøger fra 1914. Det er indlysende, at når man i dag skal skrive en historisk geologi, der som den her foreliggende behandler alle forekomster på kloden, bliver det hele meget kortfattet og skematisk.

Alle geologiske perioder er delt op i tre afsnit: I. En beskrivelse af hovedområderne i Europa med ændringerne i havets

udbredelse og i sedimentationen. II. Periodens fossilindhold. III. Almindelige træk, hvilket vil sige paleogeografi, paleobiologi, jordskorpebevægelser og vulkanisme. Dertil kommer for hver periode et tidsskema omfattende alle betydelige forekomster. Dette skulle i dag være lettere at opstille, fordi man i hvert fald i nogen grad har en datering i åremål ved hjælp af isotoperne.

Der er da også kommet en særdeles velskrevet bog ud af det. Selv om den er beregnet som lærebog for universiteterne kan den også studeres med udbytte af andre interesserede.

Kaj Hansen